

Arbetsbeskrivning Livsfarliga & olagliga källarlägenheter i Umeå

1. Vilka deltog i arbetet?

Reportagen och researchen gjordes av Stefan Rehnman. Fotograf var Håkan Lyktberg. Redigerare var Björn Lohmander

Dessutom bidrog följande personer med insatser:

Reportrar: Helene Albrektson, Patrik Samuelsson

Research: Fanny Rehnman

Fotografer: Johannes Strömberg, Oskar Boström, Jens Wilén, Jan Färingö

Redigering: Stefan Brändström, Morgan Anderbom

2. Var publicerades jobbet?

Reportagen publicerades i SVT: s Västerbottensnytt och SVT:s webb.

3. När publicerades jobbet?

Publicering var 21/10 – 3/11, 2009

4. Hur fick du/ni ursprungsidén till projektet?

Idén kom ursprungligen från ett tips om källarinbrott. I samband med det tipset fick vi veta att en person som bodde i en källarlägenhet var orolig för att den som tar sig in i källaren kan börja elda och därmed orsaka en brand. Då kom idén att kontrollera vad som gällde för just källarboenden och då upptäckte vi att det fanns brister i tillsyn och bygglovshantering.

5. Vilka arbetsmetoder tillämpade du/ni?

Arbetet började med en rundringning hos olika berörda parter för att få reda på vilka regler som gällde. Ex. kommunens stadsbyggnadskontor, Räddningstjänsten och Hyresgästföreningen. Under det arbetet upptäcktes en tio år gammal lista på flera hundra källarlägenheter där bygglov saknades. En genomgång på plats med bygglovsarkivarien kollades samtliga adresser manuellt i kommunens bygglovsarkiv.

Då ett hundratal lägenheter visade sig ha inget eller ofullständigt bygglov började jag ett reguljärt fotarbete. Vi åkte runt till samtliga adresser och kontrollerade om lägenheterna fortfarande hyrdes ut eller inte. Merparten av lägenheterna var bebodda. Dörrknackning på kvällstid gav napp och visade att flera lägenheter inte bara var olagliga, de var i flera fall rent livsfarliga. De som bodde där var ofta inte medvetna om farorna eller att hyresvärdarna hyrde ut olagligt.

När fotarbetet var avklarat dubbelkollades byggloven och sedan började vi konfrontera berörda fastighetsägare, stadsarkitekten och byggnadsnämndens ordförande med de uppgifter som vi fått fram. För att sedan konkretisera problemet bad vi två av kommunens bygglovsinspektörer genomföra en inspektion i några av de olagliga lägenheter vi funnit. Vi intervjuade några boende och genomförde ett brandtest.

6. Vilka typer av källor använde du/ni?

De olika avdelningarna på kommunen där framförallt bygglovshandläggarna bidrog med den tekniska kunskapen om vilka regler som gällde. Kommunens arkiv samt Hyresgästföreningen som hade den tio år gamla lista som innehöll lägenheterna utan bygglov. Flera av de boende samt en del anonyma tipsare som under researchperioden hörde av sig.

7. Stötte du/ni på några problem? Vilka?

Problemen fanns i första hand med kontrollerna av byggloven. Kommunen har ett förhållandevis otympligt system att arkivera bygglovshandlingar. I vissa fall kunde det stå i en markering att ”papper finns i mappen i skåpet”, men i vilket skåp och var skåpet stod var inte angivet och därför fick en hel del detektivarbete ske på bygglovskontoret. Flera av handläggarna hade slutat eller bytt avdelning innan bygglovet var beslutat och i de fallen fanns ibland inte ens någon handling sparad.

Vi hade dessutom problem att få en av fastighetsägarna att ställa upp på en intervju men efter en tids dialog så bestämde han sig för att medverka.

Under fotarbetet uppstod en del diskussioner och förtäckta hot under dörrknackningarna. Trots att vi försäkrade källskydd var flera oroliga att de skulle kastas ut ur sina lägenheter om det kom fram att de bodde där. Vi diskuterade en hel del om hur och om vi kunde skydda de boende vi varit i kontakt med.

Källskyddet gäller ju men fastighetsägarna kanske kände igen lägenheterna vi besökte och skulle i värsta fall kunna trakassera de vi besökt. Vi pratade därför med kommunen och Hyresgästföreningen som garanterade att de boende skulle få hjälp om någon trots allt kastades ut.

8. Hur lång tid tog projektet?

Från tips till publicering ca. 1,5 månad

9. Har projektet fått några konkreta följder?

Kommunen påbörjade efter reportagen ett eget arbete att kontrollera källarlägenheterna i stan. Byggnadsnämnden tillsammans med kommunens jurister har arbetat på en juridisk prövning av ärendet för att ta reda på vilket ansvar som kan läggas på de aktuella fastighetsägarna. Stadsbyggnadskontoret påbörjade arbetet att färdigställa handläggningen av de bygglov som blivit liggande.

Efter reportageserien inkom dessutom flera nya bygglovsansökningar på källarlägenheter. Både några som vi haft med i undersökningen och några som vi inte upptäckt. I en av de i reportagen utpekade lägenheterna som var farliga påbörjades dessutom efter några dagar en ombyggnad av fönster för att förbättra utrymningsvägen för de boende. (se tgm på DVD)

Dessutom gjorde Hyresgästföreningen en egen uppföljning i Skellefteå där det upptäcktes liknande förhållanden. (Se DVD)

10. Vilka reaktioner har ni fått från myndigheter och kollegor?

I stort sett blev det enbart positiva reaktioner från de inblandade parterna. Vi upplevde att kommunen, fastighetsägarna och hyresgäst- och fastighetsägarföreningarna skämdes för att de själva låtit saken bero trots att de tycks ha vetat om den dåliga tillsynen. Flera kom med uppmuntrande tillrop att det var bra att det äntligen kom till ytan.

Flera av kollegorna i länet rapporterade om vår granskning och det fick även plats i några av riksmidierna som en nyhet den dagen vi började publiceringen.

Dessutom har kontakten med tittarna varit ovanligt stor efter serien. Flera tips kom som handlade om liknande eller andra missförhållanden i bostadsbranschen som vi sedan kunnat följa upp.

11. Har projektet anmälts till PO, Granskningsnämnden eller annan instans?

Nej, det har inte anmälts.

12. Ange webblänk till artiklarna/inslagen/bokpresentation.

http://svt.se/2.73925/1.1736763/bor_i_livsfarliga_kallare